

birikimde kültür olayları

Birikim 1 / 66

Değinmeler / Günün Olayları Sanat Olayları / Kitaplar Filmler / Dergiler

YAYIN KONGRESİ

Ocak ayının önemli kültür olaylarından biri Kültür Bakanlığının düzenlemesiyle Ankara'da toplanan II. Türk Yayın Kongresi oldu. Bu Kongre 1939'daki Birinci Türk Neşriyat Kongresi'nin 36 yıl gecikmiş devamıydı. CHP-MSP koalisyonu iktidara gelmeden tasarlanmış, bu iktidar sırasında ön hazırlıkları yapılmış, hükümetin istifası üstüne Kongre şimdiki İrmak hükümetine ve bu hükümet içinde yeniden kurulan Kültür Bakanlığına kalmıştı.

II. Türk Yayın Kongresi'ne Türkiye Yazarlar Sendikası da katıldı. Sendika, başlangıçta, çağrılmamıştı. Ancak, Kongre öncesinde, devlet kitaplıklarına kitap alınırken Kültür Bakanlığının seçilen kitap ve yazarlara karşı kendince bir sansür uygulaması olgusu, imzalı belgeyle ortaya çıkmış, Yazarlar Sendikası da bir basın toplantısıyla durumu halka ilân etmişti. Bu olay üstüne Kültür Bakanı Nermin Neftçi Türkiye Yazarlar Sendikasını da -bu ve buna benzer olayları tartışmak üzere- Kongre'ye davet etti.

Yazarlar Sendikası ve Kongre'ye birey olarak katılan ilerici yazarların ortak önerileri sonucunda II. Türk Yayın Kongresi genel kurulu bazı olumlu temenni kararları aldı. Bu kararlar şöylece özetlenebilir:

1. Fikir özgürlüğünü kısıtlayan yasaların genişletilmesi.
2. İkinci baskılarda savcıların 6 aylık süre içinde kovuşturma hakkının ortadan kaldırılması.
3. Uluslararası toplantılara giden yazarlara pasaport verilirken engelleme uygulanmaması.
4. 10.000 liralık vergi bağışıklığının en az 50.000 liraya çıkarılması.
5. Telif haklarının artırılması ve ikinci baskılarda tam telif ücreti ödenmesi...

masası ve ikinci baskılarda tam telif ücreti ödenmesi...

Bu kararların böyle bir Kongre'de onaylanması önemli ve olumlu bir olaydır. Ancak, herhangi bir bağlayıcılığı olmayan bu temennilerin gerçekleşmesi başka bir sorundur. Gelir vergisi ile ilgili yasa değişiklikleri tahminen kısa dönemde gerçekleştirilebilir. Ama asıl hayati önem taşıyan anti-demokratik yasalar kolay kolay değiştirilmeyecektir. Dolayısıyla, gerçekten sağlıklı bir yayın ortamı yaratılamayacaktır.

Bir ülkenin sağlıklı bir yayın hayatına sahip olması, fikirlerin serbestçe tartışılabildiği bir hukuki yapıya bağlıdır. Bazı fikirleri söylemenin ceza kanunlarıyla yasaklandığı bir ülkede, ancak tek-yanlı bir yayın var olabilir. Türkiye, hukuki üst-yapısı kısıtlayıcı yasalarla dolup taşan bir ülkedir ve bu anti-demokratik yasalar ünlü 141-142'den ibaret değildir. Türkiye'de egemen çevreler, «hayatta en hakiki mürşit ilimdir» derler, ama dünyada iki ayrı bilim anlayışının kesinlikle kutuplaştığı bir çağda, hangi «ilim»in «mürşit» olacağına karar verme hakkını ellerinden bırakmaya yanaşmazlar. Kendi anladıkları «ilim»in dışında kalan bilim anlayışlarını da yasa dışına itmeye çalışırlar. Alınan olumlu temenni kararlarına karşın bu Kongre de, bu tutumun dışında bir olay değildir.

Ne için toplandı II. Türk Yayın Kongresi?

Birincinin de, ikincinin de amaçları, geçen zamanın gerektirdiği ufak tefek değişiklikler dışında, temelde birdir. Birinci Türk Neşriyat Kongresi'nin bu konudaki kararlarından bazı parçalara kısaca bakalım:

«Garp kültür ve tefekkür camiasının seçkin bir uzvu olmak dileğinde ve azminde bulunan cumhuriyetçi Türkiye, medeni dünyanın eski ve yeni fikir mahsullerini kendi diline çevirmek ve âlemin duyuş ve düşünüşü ile benliğini kuvvetlendirmek mecburiyetindedir.»

«Gençlik neşriyatının, teveccüh etmesi lâzım gelen hedefleri şöyle tarif edilmisti:

Altı umde, yurt sevgisi, ahlâk ve seciye, aile, nüfus,... büyük adamlar, büyük inkılaplar, klasikler...

«...mükâfatın verilebilmesi için ilk şart kitabın inkılâp ve rejimimize uygun bulunması...»

«Dilimize çevrilmesi lüzumlu görülen klasik eserlerin listesi sizlere sunulmuştur. Listedeki eserler arasında hümanist kültüre taalluku olanlara bilhassa ehemmiyet verilmesi...»

Görüldüğü gibi temel amaç, rejimin ideolojisini yaymaktır. O dönemde, varolan kültür düzeyinin düşüklüğü nedeniyle, yapılan yayınlar oldukça yararlı olmuştur. Bu faaliyetin bazı olumlu anılarından ötürü bugün bile birçok devrimci aydın, devletin yayın hayatında rol oynamasını özlemle beklemektedir.

Ancak, «rejimin ideolojisini sağlamlaştırma» hedefi bugün biraz daha farklı anlam taşıyor. O dönemde sosyalizm toplum içinde somut bir varlık değildi. Bugün öyledir ve «ideolojik» mücadele özel bir önem kazanmıştır.

Birinci Yayın Kongresinden bir süre sonra, çeşitli partilerin siyasî çekişmeleri arasında devlet eliyle yapılan ideolojik yayın işi tavsadı. 12 Mart öncesinde ise 1000 Temel Eser di-

zisiyle yepyeni bir çığır açıldı. Bu diziyi yöneten kadro Batıcı ideolojiye karşı, pre-kapitalist Osmanlı kültürünü yaymaya özel bir ağırlık vermekle görevli bir ekipti. 12 Mart döneminin egemen sınıflar içi kavgaları arasında bu kadroya işten el çektilirdi.

Önümüzdeki dönemde devlet eliyle yapılan yayınlarda gene eski Batıcı-laik tutumun ağırlıkta olacağını, ama Türkiye'deki pre-kapitalist kesim'in ekonomik-politik yapıyla bütünleşmesi ve rejimin parçası haline gelmesi oranında, yerli-ulusal gelenek adına, Batılı kültürle Osmanlı-Türk kültürünün kaynaştırılmasına çalışılacağını tahmin edebiliriz.

Gelişen sosyalist düşünceye karşı bir burjuva ideolojisi olan Kemalizm'in çağdaştırılması yeni yayın politikasının temel ilkesi olacaktır. Kemalizm pozitifizmden kaynaklanan bir ideolojidir ve pozitifizmin ise çağdaş burjuva dünyasında bile yeri kalmamıştır. Bu nedenle, egemen çevreler ideolojik bakışlarında önemli revizyonlar yapmak zorunluğu ile yüz yüze gelmişlerdir.

Önümüzdeki günlerde egemen sınıflar arası çekişmenin siyasî düzeyde billurlaşma biçimine göre devlet yayınında ne tip ideolojilerin ağır basacağı sorunu belli değişiklikler gösterebilir. Türkçü-Osmanlıcı, pek fazla revizyon görmemiş Kemalist, ya da çağdaş Batı'ya daha yakın sibernetikçi, strukturalist, v.b. ideolojilere ağırlık verebilir. Ne var ki, bütün bu görece ağırlıklara karşın, temelde değişmeyecek özellik, yayınların anti-marksist olmasıdır.

II. Türk Yayın Kongresi bu genel hazırlığın ön çalışmalarından biri olarak değerlendirilmeli, buradan kural-dışı olarak geçirilmiş olumlu temenni kararlarının gerçekten ciddiye alınması umulmamalıdır. ■

«MİLLİYETÇİ CEPHE», SEÇİM VE TRT

Demokrasi sorunu ve bunun kavgası günün siyasî ortamını